

‘Univerzalizem’ pomeni prepričanje, da imamo vsi ljudje, ne glede na razlike (časovne, kulturne ...), nekaj skupnega, da obstaja nekaj, kar lahko imenujemo skupna človeška narava (njen sestavni univerzalni del je vest). Dejstvo obstoja take narave pa je razlog za upanje, da je vendarle možno dosegati (vsaj najpotrebnejše) soglasje. Vendar pa soglasja ne smemo vsiljevati s silo, ampak ga dosegati z dialogom.

Etika

Iz povedanega je razvidno, da je etika, ki je lahko ustrezna podlaga državljanske in domovinske vzgoje, tudi glede na temeljne (moralne) probleme naše družbe in države, etika solidarnega personalizma in dialoškega univerzalizma. Prava pot je v spoštovanju individualnosti in posebnosti in v hkratnem prepričanju, da je med nami vendarle dovolj skupnega in dobrega, da hoja po poti dialoga in solidarnosti ni nesmiselna. Solidarni personalizem in dialoški univerzalizem tvorita duhovno obzorje, ki tako spoštovanje in prepričanje utemeljuje ter omogoča. ■

Opombe

1. Za podrobnejšo obravnavo personalizma, nihilizma in instrumentalizma gl. mojo knjigo *Človek, morala in umetnost: uvod v filozofsko antropologijo in etiko*, 2010.
2. Za podrobnejšo obravnavo zaupanja prim. moj članek *Nezaupanje kot ključni dejavnik slabega delovanja skupnosti, organizacij in družbe*, 2011.
3. Za podrobnejšo obravnavo pogojev in dejavnikov dialoga prim. mojo razpravo *Dejavniki dialoga in zdrava družba: solidarni personalizem, kreposti in pogubnost instrumentalizma*, 2010.
4. Prim. Juhant, 2009.

Literatura

Juhant, Janez (2009): *Občutek pripadnosti*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.

Žalec, Bojan (2010): Dejavniki dialoga in zdrava družba: solidarni personalizem, kreposti in pogubnost instrumentalizma. V: *Na poti k dialoški človeškosti: ovire človeškega komuniciranja*, zbornik. Ljubljana, str. 11–23.

Žalec, Bojan (2010): *Človek, morala in umetnost: uvod v filozofsko antropologijo in etiko*. Ljubljana: Teološka fakulteta.

Žalec, Bojan (2011): Nezaupanje kot ključni dejavnik slabega delovanja skupnosti, organizacij in družbe. V: *Dignitas: revija za človeške pravice*, št. 51/52, str. 351–373.

Državlјanska in domovinska vzgoja ter etika

Pogled na učni načrt

✍ Mateja Iskra

Prvi stik s predmetom Državlјanska in domovinska vzgoja ter etika (DDE) je bilo spoznavanje učnega načrta.

S tem sem pridobivala odnos do predmeta, dokler ga nisem pri pripravi diplomske naloge spoznala za ‘vrednega’ bližnje pozornosti ter si izoblikovala mnenje o pomenu DDE skupaj in v primerjavi z ostalimi obveznimi predmeti v osnovni šoli.

DDE kot priložnost

O dličen se mi zdi za ustvarjanje šolske klime, uresničevanje šolskega vzgojnega načrta in kot predmet, ki je lahko šola za življenje. Kot pravi Gerjolj (1996): šola naj omogoča srečevanje mladih, ki so ljudje z različnimi življenjskimi zgodbami, s svojo identiteto, z družino, vizijo in načrti za prihodnost. Z učiteljem in med seboj bodo v takem vzdušju lahko odpirali življenjska vprašanja, pri čemer bodo spoznavali tudi učitelja kot človeka s svojim načinom življenja in izkušnjami. Tako lahko šola veliko

Foto: Matej Hožjan

prispeva k izboljšanju življenjskega prostora mladih. Gerjolj dodaja, da takih ur ni treba veliko, so pa sol in kvas za življenje v šoli.

Splošni cilji v učnem načrtu

V didaktičnih priporočilih beremo, da cilj predmeta ni le pridobivanje vednosti o predpisanih vsebinah, ampak tudi usposabljanje učencev za delovanje v skladu s temeljnimi etičnimi načeli. V cilje predmeta je vključeno široko znanje z različnih področij, ki omogočajo razvoj osebnosti, ki bodo sposobne samostojnega soočanja in reševanja konkretnih problemov.

V učnem načrtu so splošni cilji razdeljeni v tri skupine: razvoj politične miselnosti, razvoj kritičnega mišljenja ter dejavno vključevanje učencev v družbeno življenje.

Razvoj politične pismenosti:

- seznanjanje z ustrojem in delovanjem skupnosti, družbe, države, mednarodnih povezav in globalnih skupnosti,
- poznavanje človekovih in otrokovih pravic,
- seznanjanje s temeljnimi načeli demokratičnega odločanja in z demokratičnimi institucijami v lokalnem okolju, Sloveniji in Evropski uniji ter svetovnih skupnostih,
- razumevanje pojmov, kot sta pravna in socialna država,
- razprava o sobivanju različnih ljudi in družbenih skupin,
- spremljanje aktualnih družbenih, političnih, ekonomskih in ekoloških vprašanj,
- seznanjanje z mednarodnimi razmerami in dogajanjem ter vlogo Slovenije v njih, premislek o razmerah, v katerih živijo ljudje po svetu, in o obetih za njihovo prihodnost,
- razumevanje nacionalnovarnostnega sistema v Sloveniji in varnostnih sistemov po svetu.

Razvoj kritičnega mišljenja:

- razprava o etičnih načelih, ki so podlaga človekovih in otrokovih pravic,

- prepoznavanje kršitev človekovih ali otrokovih pravic v medijskih zgodbah in v vsakdanjem življenju,
- seznanjanje z etičnimi načeli, ki utemeljujejo demokratično odločanje,
- raba načel javnega razpravljanja in argumentiranja,
- presoja stereotipnih predstav o drugih in drugačnih,
- premislek o družbenih konfliktih ter možnostih in poteh za njihovo mirno reševanje,

- izvajanje humanitarnih dejavnosti v okviru šole in lokalne skupnosti,
- vključevanje učencev v javno razpravo o skupnih zadevah oddelčne in šolske skupnosti.

Možnost za kakovosten pouk

Kaj mi kot bodoči pedagoginji učni načrt ponuja? Če iščem, najdem mnogo možnosti za kakovosten pouk o

Foto: Matej Horvath

- razprava o konfliktu pravic,
- razumevanje razmerij med pojmi domovine, države, državljanstva in narodne pripadnosti.

Dejavno vključevanje učencev v družbeno življenje:

- uveljavljanje demokratičnih postopkov v okviru šole in kjer koli je to mogoče,
- priprava na sodelovanje na volitvah in na odgovorno ter kritično državljanstvo,
- spodbujanje in omogočanje udeležbe učencev v državljanskih akcijah in dejavnostih civilne družbe v lokalnem okolju,

državljanski vzgoji, domovinski vzgoji ter etiki. Učni načrt DDE daje podlago za kakovosten in vsebinsko ter metodološko razgiban pouk. Pedagogi moramo zato dobro poznati vsebino učnega načrta, ki bo omogočil tudi medpredmetno povezovanje in obogatil celotno šolo, predvsem pa življenje mladih. ■

Literatura

Državljanska in domovinska vzgoja ter etika. Učni načrt (2011). Dostopno na: http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_DDE_OS.pdf

Gerjolj, Stanko (1996): Vprašanje identitete in vrednostne vzgoje v postkomunistični družbi. V: Žerovnik, Angelca (ur.): *Vzgoja, vrednote, cilji: zbornik simpozija v Cankarjevem domu*, 7. oktober 1995. Ljubljana: Družina, str. 24–40.